

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Конкуренијски савјет

R J E Š E N J E
po Zahtjevu za pokretanje postupka Akt.online d.o.o. Sarajevo
protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo

Sarajevo, veljača 2014.

Broj: 05-26-3-01-70-II/11
Sarajevo, 6.2.2014. godine

Na temelju članka 25. stavak (1) točka e), članka 11. stavak (1), članka 42. stavak (1) točka (c) i članka 48. stavak (1) točka b), u svezi članka 10. stavak 2) točka a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09) u postupku utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja pokrenutom po Zahtjevu za pokretanje postupka gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o., Fra Anđela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo, putem punomoćnika, odvjetnika Branka Marića, Mehmeda Spahe 26, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Obala Kulina Bana 8, 71 000 Sarajevo Bosna i Hercegovina, zastupanog putem punomoćnika odvjetnika Džemila Sabrihafizovića, Koste Hermana 11, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine postupajući po presudama Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 005525 od 25.2.2013. godine i broj: S1 3 U 003765 10 U od 24.4.2013. godine, na 80. (osamdesetj) sjednici održanoj dana 6.2.2014. godine, donijelo je

R J E Š E N J E

1. Utvrđuje se da je gospodarski subjekt BH Telecom d.d. Sarajevo, Obala Kulina Bana 8, 71000 Sarajevo zlouporabio vladajući položaj na tržištu interkonekcije na fiksnu mrežu, uvjetujući gospodarski subjekt Akt. Online d.o.o., Fra Anđela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo da obustavi pružanje usluge odlaznog međunarodnog saobraćaja za UNITIC d.o.o. Sarajevo, kao uvjet za zaključenje sporazuma o interkonekciji, što predstavlja povredu Zakona o konkurenciji u smislu članka 10. stavak (2) točka d) zaključivanje sporazuma kojima se uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovačkom običaju nemaju veze s predmetom takvog sporazuma.
2. Izriče se novčana kazna gospodarskom subjektu BH Telecom d.d. Sarajevo, Obala Kulina Bana 8, 71000 Sarajevo, zbog kršenja članka 10. stavak (2) točke a) Zakona o konkurenciji utvrđenog u točki 1. ovog Rješenja, u visini od 150.000,00 KM (stotinupedesettisuća i 00/100 KM), u smislu članka 48. stavak (1) točka b) Zakona o konkurenciji, koju je dužan platiti u roku od 8 (osam) dana od dana primitka ovog Rješenja. Ukoliko gospodarski subjekt BH Telecom d.d., Obala Kulina Bana 8, 71000 Sarajevo, ne uplati izrečenu novčanu kaznu u ostavljenom roku, ista će se naplatiti prisilnim putem, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka.
3. Odbija se kao neutemeljen zahtjev gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o., Fra Anđela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo podnesen protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Obala Kulina Bana 8, 71000 Sarajevo radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak 2) točke a), b) i c) Zakona o konkurenciji.
4. Odbija se prijedlog za donošenje rješenja o privremenoj mjeri gospodarskog subjekta Akt. online d.o.o., Fra Anđela Zvizdovića 1, 71000 Sarajevo kao neutemeljen.
5. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u „Službenom glasniku BiH“, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće je rješavajući po Zahtjevu za pokretanje postupka broj 01-05-26-028-II/09 od 4.9.2009. godine gospodarskog subjekta Akt.online d.o.o. Sarajevo, Fra Anđela Zvizdovića broj 1 A/21, 71000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: Akt.online i/ili Podnositelj zahtjeva), podnesenom putem punomoćnika, odvjetnika Branka Marića, Mehmeda Spahe 26, 71000 Sarajevo, protiv gospodarskog

subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, Obala Kulina bana 8, 71000 Sarajevo (u daljnjem tekstu: BH Telecom ili Protivna strana), zastupanog putem punomoćnika odvjetnika Džemila Sabrihafizovića, Koste Hermana 11, 71 000 Sarajevo i uposlenice Vahide Hodžić, zbog sumnje o postojanju zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. Zakona o konkurenciji, donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: 01-05-26-028-11-II/09 od 16.2.2010. godine, ali nije donijelo rješenje u smislu članka 11. stavak (2) Zakona o konkurenciji, te je na zahtjev stranke donijelo rješenje u smislu članka 11. stavak (3) Zakona o konkurenciji broj 01-05-26-028-63-II/09 dana 4.11.2010. godine, prema kojem se smatra da zaključenim sporazumom, odnosno postupanjem gospodarski subjekt BH Telecom nije zloupotrijebio vladajući položaj. Protiv navedenog Rješenja Konkurencijskog vijeća gospodarski subjekt Akt.online je podnio tužbu Sudu Bosne i Hercegovine. Sud Bosne i Hercegovine, rješavajući po tužbi gospodarskog subjekta Akt.online, je donio presudu broj: S1 3 U 003765 10 U dana 24.4.2013.godine kojom je uvažio tužbu i navedeno Rješenje Konkurencijskog vijeća poništio i vratio na ponovno odlučivanje.

Konkurencijsko vijeće je rješavajući po Zahtjevu za pokretanje postupka broj 05-26-3-01-II/11 od 4.1.2011. godine gospodarskog subjekta Akt.online, podnesenom putem punomoćnika, odvjetnika Branka Marića, Mehmeda Spahe 26, 71000 Sarajevo, protiv gospodarskog subjekta BH Telecom d.d. Sarajevo, zbog sumnje o postojanju zlouporabe vladajućeg položaja u smislu članka 10. Zakona o konkurenciji, donijelo Zaključak o odbacivanju zahtjeva zbog preuranjenosti broj 05-26-3-01-1-II/11 dana 2.3.2011. godine. Protiv navedenog Zaključka Konkurencijskog vijeća gospodarski subjekt Akt.online je podnio tužbu Sudu Bosne i Hercegovine. Sud Bosne i Hercegovine, rješavajući po tužbi gospodarskog subjekta Akt.online, je donio presudu broj: S1 3 U 005525 od 25.2.2013. godine kojom je uvažio tužbu i Zaključak Konkurencijskog vijeća poništio i vratio na ponovno odlučivanje.

Konkurencijsko vijeće je, postupajući po presudi Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 005525 od 25.2.2013. godine i presudi Suda Bosne i Hercegovine broj: S1 3 U 003765 10 U od 24.4.2013., uvidom u naprijed navedene zahtjeve za pokretanje postupka (broj: 01-05-26-028-II/09 od 4.9.2009. godine i broj: 05-26-3-01-II/11 od 4.1.2011. godine) (u daljnjem tekstu pojedinačni i/ili zajedno: Zahtjev) utvrdilo da su bazirani na istom činjeničnom i pravnom temelju pa je, sukladno članku 118. Zakona o upravnom postupku, a uz prethodnu suglasnost Podnositelja zahtjeva (podnesak broj: 01-05-26-028-75-II/09 od 10.6.2013. godine), odlučilo voditi jedan postupak sukladno odredbama članka 118. Zakona o upravnom postupku.

1. Stranke u postupku

1.1. Podnositelj zahtjeva

1.1.1. Gospodarski subjekt Akt.online d.o.o.

Gospodarski subjekt Akt.online društvo za informatički inženjering i usluge d.o.o., Fra Anđela Zvizdovića 1, 71 000 Sarajevo, sa ograničenom odgovornošću za prijenos zvuka, slike ili ostalih informacija, registriran je dana 29.9.2004. godine na Općinskom sudu Sarajevo, pod matičnim brojem subjekta 65-01-0365-09.

Osnivač gospodarskog subjekta Akt.online je gospodarski subjekt AKTON Telekomunikacijski inženjering d.o.o. Ljubljana, Tbiljska ulica 81, Republika Slovenija. Gospodarski subjekt AKTON pruža direktne međunarodne telefonske veze, terminaciju u fiksnoj i mobilnoj mreži na području: Srbije, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore.

Temeljna registrirana djelatnost gospodarskog subjekta Akt.online je pružanje direktne telefonske veze, terminaciju u fiksne i mobilne mreže u Bosni i Hercegovini.

1.2. Protivna strana

1.2.1. Gospodarski subjekt BH Telecom d.d.

Gospodarski subjekt BH Telecom Sarajevo, dioničarsko društvo, Obala Kulina bana 8, 71 000 Sarajevo, registriran je dana 8.1.2002. godine na Općinskom sudu Sarajevo, pod matičnim brojem subjekta 65-02-0012-10 (stari broj 1-23391).

Osnivač i većinski vlasnik gospodarskog subjekta BH Telecom je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

Temeljna registrirana djelatnost gospodarskog subjekta BH Telecom je obavljanje telekomunikacijskih djelatnosti.

2. Pravni okvir predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je tijekom postupka **primijenilo** odredbe Zakona o konkurenciji, Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Odluke o definiranju kategorije vladajućeg položaja („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10), Zakona o upravnom postupku („Službeni glasnik BiH“, br. 29/02, 12/04, 88/07, 93/09 i 41/13), Zakona o komunikacijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 31/3, 75/10 i 32/10), Odluke o Politici sektora telekomunikacija Bosne i Hercegovine za period 2008.-2012.godine ("Službeni glasnik BiH", broj 8/09), i Pravila broj 16/2002 Regulatorne agencije za komunikacije i Odluke RAK-a broj 03-29-2374-1/07 od 9.10.2007. godine (Službeni glasnik BiH broj 81/07).

Konkurencijsko vijeće se sukladno članku 43. stavak (7) Zakona, u svrhu ocjene predmetnog pitanja, može koristiti sudskom praksom Europskog suda pravde i odlukama Europske komisije.

3. Postupak po Zahtjevu za pokretanje postupka

Kao razlog za podnošenje Zahtjeva Podnositelj zahtjeva u bitnome navodi:

- Da je Akt.online gospodarski subjekt sa pretežitom djelatnošću koja se odnosi na pružanje telekomunikacijskih usluga i navedeni je alternativni operater usluga javne fiksne telefonije, a da je BH Telecom javni telekom operater na području BiH, te da je člankom 18. Zakona o komunikacijama BiH i Pravilom broj 16/2002 Regulatorne agencije za komunikacije (u daljnjem tekstu: RAK) predviđeno da su javni operateri telekomunikacione mreže dužni ponuditi drugim operaterima, uključujući i Podnositelja zahtjeva, priključak na infrastrukturu tzv. interkonekciju.
- Da su Odlukom RAK-a broj 03-29-2374-1/07 od 9.10.2007. godine BH Telecom, Telekomunikacije RS a.d. Banja Luka i HT Mostar proglašeni operaterima sa značajnom tržišnom snagom na tržištu usluga fiksne telefonije, što za posljedicu ima da RAK može navedene operatere obvezati da pružaju usluge interkonekcije po troškovno orijentiranim cijenama, ukoliko to smatra neophodnim da bi se ostvarili ciljevi dani u čl. 3. stavak (4) i čl. 15. stavak (1), (3) i (5) Zakona o komunikacijama BiH, te da se na iste imaju primjeniti odredbe o ograničavanju cijena kao i o troškovnom strukturiranju cijena.
- Da se gospodarski subjekt Akt.online dana 5.2.2007. godine obraćao gospodarskom subjektu BH Telecom sa zahtjevom za uspostavljanje interkonekcije. Sukladno članku 4.1.1. Referentne interkonekcijske ponude (u daljnjem tekstu: RIP) koju kreira vladajući operater, a odobrava RAK, ukoliko zahtjev operatera sadrži sve potrebne dokumente, saglasno RIP-u, gospodarski subjekt BH Telecom je obvezan usvojiti zahtjev i predložiti termin za početak pregovora. Termin pregovora je određen za 26.2.2007.godine, što sukladno RIP-u otklanja sve daljnje formalne prepreke za zaključenje konačnog Ugovora o interkonekciji. Shodno navedenom može se zaključiti da je gospodarski subjekt Akt.online ispunio sve formalne pretpostavke za zaključenje predmetnog Ugovora o interkonekciji sa gospodarskim subjektom BH Telecom. Iako je gospodarski subjekt

BH Telecom bio obvezan da, sukladno članku 4.1.5. RIP-a okonča pregovore i zaključi konačan Ugovor o interkonekciji u roku od 90 dana od dogovorenog termina za početak pregovora, što u ovom slučaju znači 26.5.2007.godine, konačan Ugovor o interkonekciji između gospodarskog subjekta Akt.online i gospodarskog subjekta BH Telecom, zaključen je tek dana 1.2.2008. godine (više od osam mjeseci od isteka gore navedenog roka, utvrđenim RIP-om). U međuvremenu gospodarski subjekt Akt.online je u više navrata formalno zamolio gospodarski subjekt BH Telecom da završi proces interkonekcije, na što gospodarski subjekt BH Telecom nije reagirao nego je nastavio sa odugovlačenjem uspostavljanja interkonekcije. Zbog pomenute situacije gospodarski subjekt Akt.online bio je prinuđen otkazati dogovoreni posao i ugovore sa međunarodnim operaterima, pa je konzekventno pretrpio značajnu izravnu poslovnu štetu u iznosu od 4.929.790,00 KM, prouzrokovanu namjernim odugovlačenjem u realizaciji interkonekcije, kao i posrednu štetu za ranije stečeni poslovni ugled kod inostranih telekom partnera. Obzirom na navedeno, Podnositelj zahtjeva je bio prinuđen obratiti se RAK-u (u više navrata) radi rješavanja nastalog problema, te je u tom smislu i podnio prigovor u nadi da će RAK poduzeti zakonom određene neophodne mjere za skorije zaključenje predmetnog Ugovora o interkonekciji, kao i sankcioniranje ovakvog ponašanja gospodarskog subjekta BH Telecom. Međutim, iako je RAK u cilju razrješenja ovog spora zakazao i održao nekoliko zajedničkih sastanaka sa gospodarskim subjektom Akt.online i gospodarskim subjektom BH Telecom, na kojima je zaključkom RAK-a utvrđeno da potpisivanje predmetnog Ugovora o interkonekciji ne može i ne smije biti uvjetovano od strane gospodarskog subjekta BH Telecom (što je upravo i rađeno, jer je gospodarski subjekt BH Telecom realizaciju Ugovora o interkonekciji uvjetovao zahtjevom da mu gospodarski subjekt Akt.online vrati neki drugi posao, koji nema nikakve veze sa interkonekcijom, a što je RAK potvrdio više puta). Realizacija Ugovora o interkonekciji je i dalje bila opstruirana od strane gospodarskog subjekta BH Telecom. Nakon godinu dana od podnošenja prvog zahtjeva gospodarskog subjekta Akt.online za zaključenje Ugovora o interkonekciji, isti je konačno zaključen, ali su mnoga ključna pitanja ostala nerješena.

Podnositelj zahtjeva dalje ističe da je nakon zaključenja Ugovora o interkonekciji sa gospodarskim subjektom BH Telecom nastavljeno kršenje odredbi Zakona, vezano za zabranu zlouporabe vladajućeg položaja i Zakona o komunikacijama, te navodi slijedeće:

- po pitanju reguliranja cijena za terminaciju međunarodnog saobraćaja, Podnositelj zahtjeva ukazuje na činjenicu da su domaći operateri u dotičnom periodu bili dovedeni u neravnopravan i diskriminirajući položaj u odnosu na strane operatere, obzirom da je BH Telecom nudio bolje komercijalne uvjete stranim operaterima nego domaćim alternativnim operaterima, što ukazuje ponovo na kršenje odredbi Zakona članak 10. stavak (2) točka a), te da je BH Telecom izvršio zlouporabu vladajućeg položaja i to na dva temeljna načina, koja su činjenično i pravno potpuno različita:
  1. u prvom slučaju vladajući položaj je zlouporabljen prilikom odobravanja interkonekcije od strane gospodarskog subjekta BH Telecom prema Podnositelju zahtjeva, te da je nesporno:
    - a) RIP gospodarskog subjekta BH Telecom predviđa da je isti dužan da:
      - i. Odredi termin početka pregovora o interkonekciji, ukoliko zahtjev za interkonekciju sadrži sve dokumente propisane RIP-om
      - ii. Zaključi ugovor o interkonekciji sa podnositeljem zahtjeva u roku od 90 dana od dana određenog za početak pregovora
    - b) Akt.online je podnio zahtjev za interkonekciju dana 5.2.2007. godine
    - c) BH Telecom je odredio termin početka pregovora za dan 5.2.2007. godine, te je ugovor o interkonekciji trebalo da bude zaključen najkasnije 6.5.2007. godine;
    - d) Ugovor o interkonekciji je zaključen dana 1.2.2008. godine (kašnjenje od 257 dana)
    - e) BH Telecom kao jedini razlog za nezaključivanje ugovora o interkonekciji navodi „nezakonito postupanje“ Podnositelja zahtjeva prilikom zaključivanja ugovora o pružanju usluga sa UNITIC d.o.o. Sarajevo (daljnje u tekstu: UNITIC)

- Da je očigledno da je postojala tehnička mogućnost za interkonekciju, te da je BH Telecom odbio da potpiše ugovor o interkonekciji samo zbog postojanja ugovora koji nema veze sa ovim poslom, što ukazuje na zlouporabu vladajućeg položaja. Svrha interkonekcije je da se poveća konkurencija na tržištu, tako što se smanjuje monopol javnih operatera, a alternativnim operaterima, poput Podnositelja zahtjeva, omogućava da nastupe na tržištu. Problem gospodarskog subjekta BH Telecom je u tome što alternativni operateri svojom učinkovitošću oduzimaju značajan dio prihoda, i isti pokušava da ih spriječi u tome, a što je opisano u okviru drugog slučaja zlouporabe vladajućeg položaja:
  2. u drugom slučaju BH Telecom je ponudio inostranim operatorima usluge korištenja njegove infrastrukture za povezivanje sa krajnjim korisnicima po toliko niskim cijenama da Podnositelj zahtjeva nije mogao biti konkurentan kod istih operatera plaćajući za terminaciju do krajnjih korisnika cijenu koja je utvrđena ugovorom o interkonekciji. Pojednostavljeni primjer tranzitiranja međunarodnog saobraćaja kada to radi BH Telecom i Akt.online:
    - a) Inostrani operator – BH Telecom

BH Telecom preuzima promet na određenoj točki u inostranstvu (npr. Frankfurt) i tranzitira promet izravno do krajnjeg korisnika u BiH (telefonski broj priključen na njegovu mrežu). Cijena kompletne terminacije se ugovara za tranziciju kompletnog prometa do krajnjeg korisnika
    - b) Inostrani operator- Akt.online
      - i. Akt.online preuzima promet na istom mjestu u Frankfurtu i svojim linijama tranzitira promet do centrale gospodarskog subjekta BH Telecom;
      - ii. Posebnim interkonekcijskim vodom ovi razgovori se tranzitiraju od Akt.online do BH Telecom-a. Korištenje ovog voda BH Telecom posebno fakturira Podnositelju zahtjeva;
      - iii. Od BH Telecom-a razgovor se mrežom BH Telecom-a tranzitira do krajnjeg korisnika. Troškovi ovog tranzitiranja su utvrđeni ugovorom o interkonekciji. Ove cijene iznosile su (...) ¹ KM ((...)EUR) po minuti saobraćaja u fiksnoj mreži, odnosno (...) KM ((...)EUR) po minuti saobraćaja u mobilnoj mreži.
- Prema navedenom, kada je Akt.online nudio usluge tranzitiranja saobraćaja u BiH inostranim operatorima, on je morao poći od cijena koje je fiksirao BH Telecom Ugovorom o interkonekciji (pod iii.) i dodati cijenu interkonekcijskog voda (pod ii.). Kada se na ovo dodaju troškovi bankarskih garancija, te troškovi finansiranja povrata PDV-a, cijena koju nudi BH Telecom prema inostranim operaterima kada sa njima zaključuje ugovore je manja od onih troškova koje je on nametnuo Podnositelju zahtjeva, pa je na taj način praktično isključio Akt.online kao konkurenta na inostranom tržištu, a u svakom slučaju mu je onemogućeno da pod istim uvjetima nastupa na ovom tržištu.
- Da cijene tranzitiranja međunarodnog prometa nisu na bilo koji način određene od strane RAK-a, te da se Podnositelj zahtjeva u više navrata obraćao RAK-u tražeći da odredi troškovno orijentiranu cijenu terminacije međunarodnog prometa.
- Da je iz dokumentacije dostavljene Konkurencijskom vijeću u ranijem postupku vidljivo kako količina prometa u fiksnoj mreži počinje opadati u prosincu 2009. godine, a da od siječnja 2010. godine ista pada drastično, te predlaže Konkurencijskom vijeću da obveže BH Telecom da predoči listu svih bilateralnih ugovora koje ima sa inostranim operaterima za razdoblje od 1.1.2010. godine pa nadalje, kako bi se utvrdilo po kojoj se cijeni vrši obračun minutaže stranim operaterima.

---

¹ Podatak predstavlja poslovnu tajnu

- Da je konačna cijena po kojoj alternativni operater može da nudi svoje usluge međunarodnim operaterima nešto viša. BH Telecom istu uslugu nudi međunarodnim operaterima na temelju bilateralnih ugovora i time postiže da međunarodni promet ide izravno u mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom, a ne preko drugog operatera, jer izravno dogovara terminaciju na interkonekcijskim točkama. Međunarodni operater nema interesa da surađuje sa alternativnim operaterima ako istom BH Telecom nudi povoljnije cijene terminacije međunarodnog prometa. Na ovaj način BH Telecom zlouporabom monopolskog položaja poništava svaku konkurenciju na tržištu, te je ove cijene potrebno regulirati putem troškovno orijentirane LRIC metode, kako je to urađeno kod terminacije nacionalnog prometa. Troškovi terminacije su isti za obje usluge terminacije međunarodnog i domaćeg prometa.
- Da je BH Telecom, pored smanjenja cijena na međunarodnom tržištu, ponudio bolje cijene terminacije međunarodnog prometa za operatere koji prihvate limitirane količine saobraćaja koje terminiraju u mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom, što predstavlja klasičnu ucjenu, jer za operatera to znači da njihovi linkovi (koje plaćaju mjesečno) nisu optimizirani, što dalje znači da operater ima više troškova nego u slučaju da nije limitiran u količini prometa. Sa ova dva poteza BH Telecom je smanjujući cijene na međunarodnom tržištu privukao promet izravno na svoju mrežu, a na lokalnom tržištu limitirao konkurenciju u jasno definirane okvire, dajući bolje cijene, a zauzvrat zahtjevajući limitiranje prometa.
- Da je BH Telecom pokušao da ublaži ovaj debalans u toku ranijeg postupka pred Konkurencijskim vijećem, nudeći nešto povoljnije cijene za lokalne alternativne operatere i ponovno uvođenje kategorije neograničenog „terminiranja“, a indikativno da je ovaj pokušaj uslijedio nakon traženja uvida u bilateralne ugovore sa ino-operaterima.
- Da je iz svega nevedenog očito da je gospodarski subjekt BH Telecom zloupotrijebio svoj vladajući položaj sukladno članku 10. Zakona.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da nije moguće bez provedenog postupka utvrditi postojanje povrede Zakona o konkurenciji na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: 05-26-03-01-10-II/11 dana 8.7.2013. godine (u daljnjem tekstu: Zaključak), protiv gospodarskog subjekta BH Telecom, radi utvrđivanja zloupotrebe vladajućeg položaja, iz odredbi članka 10. stavak 2) točke a), b), c) i d) Zakona o konkurenciji.

Sukladno članku 33. stavak (1) Zakona o konkurenciji, Konkurencijsko vijeće je dostavilo Zaključak na izjašnjenje aktom broj: 05-26-03-01-15-II/11 dana 8.7.2013. godine gospodarskom subjektu BH Telecom.

U ostavljenom roku za dostavu odgovora, gospodarski subjekt BH Telecom je podneskom broj: 05-26-3-01-16-II/11 od dana 22.7.2013. godine zatražio produljenje roka za dostavu odgovora na zaprimljeni Zaključak.

Konkurencijsko vijeće je razmotrilo navedene zahtjeve i utvrdilo da postoje opravdani razlozi za usvajanje istih, te je sukladno članku 33. stavak (2) Zakona, gospodarskom subjektu odobrilo produljenje roka za dostavljanje odgovora na Zahtjev.

Dana 5.8.2013.godine pod brojem: 05-26-03-01-18-II/11 Konkurencijsko vijeće je zaprimilo Odgovor na zahtjev za pokretanje postupka podnesen od strane gospodarskog subjekta BH Telecom.

Konkurencijsko vijeće je gospodarskom subjektu BH Telecom uputilo zahtjeve za dodatnom dostavom podataka i dokumentacije, aktom broj: 05-26-3-01-23-II/11 dana 2.10.2013. godine i aktom broj: 05-26-3-01-26-II/11 dana 11.10.2013.godine.

U smislu naprijed navedenih zahtjeva, tražena dokumentacija i podaci su dostavljeni aktom broj: 05-26-3-01-29-II/11 dana 21.10.2013.godine i aktom broj: 05-26-3-01-35-II/11 dana 29.10.2013. godine.

Protivna strana je u Odgovoru na zahtjev za pokretanje postupka i ostalim podnescima dostavljenim Konkurencijskom vijeću, u bitnom navela slijedeće:

- Da navod Akt.online da ne bi trebala biti sporna činjenica da RIP predviđa da je BH Telecom dužan da zaključi ugovor o interkonekciji sa Podnositeljem zahtjeva u roku od 90 dana od dana određenog za početak pregovora, nije točan, jer odredba članka 4.1.5. RIP-a glasi: „Rok za okončanje pregovora je 90 (devedeset) dana od dogovorenog termina za početak pregovora, u protivnom BH Telecom i Operator imaju pravo zatražiti rješenje spora od strane RAK-a“.
- Da su netočni navodi Akt.online da je BH Telecom zloupotrijebio vladajući položaj, produljivanjem rokova za zaključivanje Sporazuma o interkonekciji jer je postupak uspostavljanja interkonekcije i zaključivanja ugovora trajao dulje od 90 dana od usuglašenog datuma početka pregovora.
- Da je Akt.online dostavio zahtjev za interkonekciju na mrežu BH Telecoma BH Telecomu dana 7.2.2007. godine. Zahtjev nije bio potpun i uredan, ali je BH Telecom pokazao kooperativnost i suglasio se da pregovori počnu 26.2.2007. godine.
- Da od 26.2.2007. godine do 31.8.2007. godine između BH Telecoma i Akt.online nije bilo spornih pitanja u svezi zaključivanja Sporazuma o interkonekciji, ali također nisu postojali ni uvjeti za zaključivanje sporazuma. Naime, u tom razdoblju je održan niz dogovora o tehničkim uvjetima, koje je trebalo ispuniti da bi se pristupilo testiranju, koje u prvoj fazi nije dalo zadovoljavajuće rezultate. Činjenice o kašnjenju od strane Akt.online, kako u dostavljanju uredne dokumentacije, usuglašavanju termina, tako i zbog revidiranja zahtjeva u pogledu količine kapaciteta i kašnjenja u fazi testiranja, se mogu ustanoviti iz obostrano potpisanog izvješća o testiranju, koji je sastavni dio Sporazuma o interkonekciji, kao i drugih dostavljenih dokaza od strane BH Telecoma.
- Da BH Telecom nije problematizirao ništa u svezi sa realizacijom zahtjeva Akt.online za interkonekciju, sve do započinjanja nezakonitih djelatnosti, što ne znači da nije mogao i to sukladno RIP-u. Tako je mogao sukladno točkama 4.1.2. i 4.1.3. RIP-a odložiti započinjanje pregovora, jer vrijeme za otklanjanje nedostataka Zahtjeva ne ulazi u rok za okončanje pregovora (točka 4.1.3. RIP). BH Telecom nije koristio ovu mogućnost, naprotiv, pismenim aktom broj: 01.5-4.2-2333/07 AI, od 21.2.2007. godine obavijestio je Akt.online da se kao početak pregovora predlaže termin 26.2.2007. godine, uz uvjet da se u roku od 10 radnih dana okonča postupak izmjene upisa u sudskom registru i dostavi dokaz. Suglasnost na termin za početak pregovora od strane Akt.online se dostavlja 6.3.2007.godine, a dokaz o izvršenoj izmjeni u sudskom registru, Rješenje broj: 065-0-Reg-06-002398 od 2.3.2007. godine, dana 5.3.2007. godine, (BH Telecom je mogao utvrditi da je zahtjev podnesen 5.3.2007. godine, a ne 7.2.2007. godine).
- Da je Akt.online podnio zahtjev broj 138-07/1 kojim je izvršio izmjenu zahtjeva za interkonekciju, tako što odustaje od usluge Izbor operatora ili CS usluge. Taj zahtjev je u BH Telecom-u primljen 22.5.2007. godine. Nakon toga dana 24.1.2008. godine, aktom broj: 024-08/1, Akt.online opet dopunjuje zahtjev i dostavlja novo rješenje iz sudskog registra, plan prometa za dvije godine, plan okvirnih kapaciteta za dvije godine i kontakt osobe.
- Da je na sastanku od 15.3.2007. g., BH Telecom odobrio povezivanje putem optičkog sustava prijenosa u prostorijama Akt.online, što nije bila obveza. Na tom sastanku su utvrđene obveze koje je Akt.online morao ispuniti, kako bi BH Telecom mogao da priključi na optički razdjelnik oba kraja položenog kabla i instalira svoju aktivnu opremu za prijenos u TK ormaru Akt.online, čime bi se tek stekli uvjeti za početak testiranja. BH Telecom nije problematizirao ni otkaz CS usluge i 1 E1 linka namjenjen za realizaciju tog servisa (što također produljava pregovore), niti kašnjenja

koja je uzrokovao Akt.online u toku testiranja (primjera radi, kašnjenje u vezi sa Q788 end-to-end testova je trajalo gotovo mjesec dana, testovi su dogovoreni 19.6.2007. godine a testiranje započelo 22.6. i izvršeno 17.7.2007.). Izvješće o izvršenim *ISDN end-to-end* testovima je sastavni dio zaključenog Sporazuma o interkonekciji.

- Da je početak testiranja interfejsa sukladno RIP-u dogovoren 29.5.2007 g., o čemu je obavješten Akt.online aktom broj: 01-5-4.2-2333/07 7. O svim mjerenjima i testiranjima sačinjena su izvješća, odnosno dokumenti koji su obostrano potpisani od strane BH Telecoma i Akt.online, i ti dokumenti su sastavni dio zaključenog Sporazuma o interkonekciji. Posljednji interkonekcijski testovi su obavljeni 19.7.2007. g., o čemu je sačinjen dokument „Testiranje saobraćaja sa operatorom Akt.online, koji je obostrano potpisan 23.7.2007. godine;
- Da je BH Telecom pretpostavljao da se radi o zlouporabama i podnio zahtjev, a čitavo vrijeme od podnošenja zahtjeva Akt.online za interkonekciju, BH Telecom je obavljao aktivnosti sukladno RIP-u na uspostavljanju interkonekcije, jer nije ni imao čvrsto saznanje da se zaista radi o zlouporabi odnosno nezakonitim aktivnostima Akt.online.
- Da je BH Telecom saznao da je RAK pokrenula postupak tek 13.8.2007.godine., kada je dobio akt RAK-a broj: 05-29-1885-2/07, u kome se obavještava da Akt.online nezakonito obavlja usluge odlaznih međunarodnih telefonskih poziva sa brojeva iz numerativnog opsega BH Telecoma. U takvoj situaciji, BH Telecom je mogao samo da obavjesti Akt.online da postoji spor, što je i učinio aktom broj:01.5-3.4-133/07 2 EL, od 31.8.2007. godine, navodeći u aktu da to može imati utjecaja na zaključenje Sporazuma o interkonekciji.
- Da je odgovornost za dulje trajanje postupka zaključivanja Sporazuma o interkonekciji, isključivo na strani Akt.online, a BH Telecom, kao odgovor na nezakonite aktivnosti Akt.online, odlaže zaključivanje Sporazuma tek 31.8.2007.godine i to do okončanja postupka koji je pokrenut pred RAK-om.
- Da je u Rješenju RAK-a, broj UP: 02-07-120/08 od 7.4.2008.godine, kojim je utvrđeno kršenje dozvole i Zakona o komunikacijama od strane Akt.online, u obrazloženju konstatirano da se BH Telecom obratio sa zahtjevom za poduzimanje mjera u svezi s mogućom zlouporabom dana 23.7.2007.godine.
- Da je od usuglašenog datuma početka pregovora (26.2.2007.godine) proteklo 6 mjeseci, u tijeku kojih uopće nije postojao spor, koji firma Akt.online navodi kao razlog zbog koga su pregovori trajali dulje, a iz analize dokaza dostavljenih od strane gospodarskog subjekta BH Telecom, može se ustanoviti da je do produljivanja pregovora došlo isključivo krivicom Akt.online, kako zbog njegove administrativne, tako i zbog tehničko/tehnološke nespremnosti.
- Da se ne radi o sitnom prekršaju, već o vrlo ozbiljnom prekršaju učinjenom od strane Akt.online sa umišljajem, to vrlo uvjerljivo dokazuje koincidiranje povlačenja zahtjeva Akt.online za CS uslugu (usluga izbora operatora) i 1 E1 linka i ugovaranja sa UNITIC-om tranzitiranja odlaznog međunarodnog saobraćaja ostvarenog na telefonskim brojevima iz numerativnog opsega BH Telecoma. Naime, jedini legalan način, na koji je UNITIC kao pretplatnik BH Telecoma, mogao da ostvaruje međunarodne pozive po ugovorenom „bloku brojeva“ BH Telecoma, preko operatora telekomunikacija Akt.online, odnosno jedini legalan način na koji je Akt.online mogao da UNITIC-u pruži „uslugu odlaznog međunarodnog prometa“, pretpostavljao je postojanje Sporazuma o interkonekciji između BH Telecoma i Akt.online, u kojem je ugovoreno i pružanje/korištenje CS usluge, zatim implementaciju usluga CS/CPS operatora Akt.online na TK sustavu BH Telecoma, i ukoliko UNITIC želi da međunarodne pozive ostvaruje putem usluge CPS (usluga predizbora operatora), potreban je i zaključen ugovor o korištenju usluga između UNITIC-a i Akt.online, što je Akt.online kao ozbiljan operator telekomunikacija znao, ali je ipak

zaključio da će imati manje troškova ako nelegalno tranzitira međunarodni promet za UNITIC, pa iz tog razloga u toku pregovora otkazuje uslugu CS i 1 E1 link.

- Da su tvrdnje Akt.online da BH Telecom sada čini prekršaj za koji je Akt.online proglašen odgovornim, jer je zaključio ugovor sa UNITIC-om po kojem vrši „tranzitiranje telefonskog prometa od strane UNITIC d.o.o. Sarajevo, kao firme koja nije ovlaštena za pružanje javne telefonske usluge“, također netočne, jer je UNITIC pretplatnik odnosno krajnji korisnik BH Telecoma, pa iz osnova je potpuno legalno da BH Telecom tranzitira njegov ostvareni međunarodni promet na brojevima iz dodijeljenog numerativnog opsega BH Telecoma, po vlastitim telekomunikacijskim kapacitetima.
- Da je Akt.online, koristeći nezakonito brojeve iz numerativnog opsega BH Telecoma, spriječio BH Telecom da vrši evidentiranje i zakonito presretanje jer je do nezakonitog upada firme Akt.online u numerativni opseg BH Telecoma, postojala tehnička mogućnost evidentiranja i presretanja, a ujedno je postojala i zakonska obveza BH Telecoma da te funkcije ostvaruje u svom numerativnom opsegu. Upravo na taj način, svojim nezakonitim postupcima Akt.online je ugrozio integritet i sigurnost rada mreže. Osim toga, netočno je da za alternativne operatore ne postoji mogućnost evidentiranja i zakonitog presretanja. Naprotiv, sastavni dio RIP-a je da se ove funkcije za alternativne operatore ostvaruju putem BH Telecoma.
- Da BH Telecom nije imao pristup opremi i uređajima putem kojih kompanija Akt.online realizira pozive, iako po pravilima koja reguliraju odnose u ovom sektoru, svaki korisnik ima obvezu da zbog sigurnosti i integriteta sustava omogućí uvid u stanje i vrstu opreme koju koristi.
- Da su iz navedenih razloga (očuvanja sigurnosti rada mreže i očuvanja integriteta mreže) postojali zakonski uvjeti da BH Telecom ograniči pristup mreži, odnosno da ne zaključi sporazum o interkonekciji sve dok Akt.online nezakonito obavlja djelatnost kojom se ugrožava sigurnost i integritet mreže.
- Da je nezakonito obavljanje djelatnosti odlaznih poziva u međunarodnom prometu, sa brojeva iz numerativnog opsega BH Telecoma, nesumnjivo u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja. Zbog toga je bilo nerazumno i neutemeljeno očekivati i zahtijevati da BH Telecom sa firmom Akt.online kao partnerom zaključi bilo kakav sporazum sve dok se taj partner ponaša suprotno načelima savjesnosti i poštenja.
- Da bi RAK, kao nadležna institucija za rješavanje sporova koji se jave u tijeku pregovora o interkonekciji između operatora iskoristio ovlaštenja i donio odluke o spornim pitanjima da je smatrao da se radi o nezakonitoj situaciji. Očigledno je da nije, a i konačan ishod potvrđuje da su sporna pitanja rješena i da je BH Telecom zaključio Spozetum o interkonekciji sa firmom Akt.online.
- Da je dana 21.1.2008. godine, Akt.online aktom broj: 024-08/1, obavijestio BH Telecom da prestaje sa nezakonitim pružanjem govornih usluga i zatražio realizaciju interkonekcije sa BH Telecomom, što je i učinjeno u najkraćem roku.
- Da je nejasno na koji način Akt.online izvodi zaključak da postoji pasivna legitimacija na strani BH Telecoma u odnosu na postavljeni Zahtjev, odnosno kako Akt.online zaključuje da je BH Telecom odgovoran u svezi s činjenicom da, kako navodi u Zahtjevu, cijene terminacije međunarodnog prometa nisu regulirane od strane RAK-a, kao i da RAK nije do danas izvršila analizu niti odredila obvezu troškovnog pristupa kod određivanja cijene terminacije međunarodnog prometa. Kontinuiranim napadom na BH Telecom, Akt.online pokušava u stvari utjecati na RAK da korake liberalizacije tržišta telekomunikacija u BiH uskladi sa željama i težnjama pravnog subjekta Akton d.o.o. Ljubljana, osnivača Akt.online.

- Da se uvidom u pozitivne zakonske i druge propise, kojima je regulirana djelatnost telekomunikacija u BiH, može utvrditi da je Bosna i Hercegovina nesumnjivo opredijeljena za liberalizaciju tržišta telekomunikacija, kako je to i navedeno u uvodu važeće Politike sektora telekomunikacija u BiH 2008.-2012.g i da će se na tom putu ostvariti više strateških ciljeva, kao što je osiguranje potpune konkurentnosti operatora i servis provajdera na ovom tržištu, osiguranje efikasnosti sektora telekomunikacija uopće, kroz efikasnu kontrolu kvaliteta i cijena pruženih usluga, baziranih na troškovnom principu.
- Da se na službenoj stranici RAK-a (www.rak.ba – telekomunikacije- TK tržište- Analiza mjerodavnog tržišta) nalaze dva dokumenta čijom analizom se jasno može utvrditi slijedeće: 1) da je RAK započela aktivnosti na implementaciji obveza računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva donošenjem dokumenta Okvirni elementi i plan za uvođenje računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva u telekomunikacijama u BiH od 5.10.2012.godine i 2) da su odvajanje računovodstvenih evidencija i obveza kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva navedene u Pravilu kao obveze koje se nameću operaterima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu. U tom cilju, dakle u sklopu implementacije računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, RAK će tek definirati okvir za pripremu regulatornog izvješća i drugih informacija koje su operatori sa značajnom tržišom snagom obvezni periodično dostavljati RAK-u.
- Da u 2013. godini još uvijek nije okončan postupak potpune primjene „troškovnog principa“ u utvrđivanju cijena, a naročito to nije bio slučaj u vrijeme nastajanja spora oko uspostavljanja interkonekcije, kao i u razdoblju realizacije zaključenog sporazuma o interakciji, dakle od 2008. do podnošenja zahtjeva Akt. online za pokretanje postupka iz 2011. godine.
- Da se u dokumentu Analiza tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama – veleprodajna razina, na strani 14. stavak drugi, navodi da je obveza implementacije troškovne orijentacije utvrđena i u Politici sektora telekomunikacija, što još uvijek nije realizirano u Bosni i Hercegovini. U dosadašnjoj praksi regulacije veleprodajnih cijena, Agencija je koristila metodu poređenja cijena na uporedivim tržištima (*benchmarking*).
- Da je na javnim konzultacijama koje su provođene od strane RAK-a u postupku usvajanja Analize tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama, bila pokrenuta inicijativa od strane alternativnih operatora da se regulira cijena terminiranja međunarodnih poziva, međutim, stav koji je u raspravi istaknut od strane RAK je slijedeći: „Agencija ostaje pri stavu da troškovna regulacija međunarodnog prometa u ovoj fazi ne bi bila odgovarajuća i proporcionalna obveza, jer ne bi pomogla postizanju efikasne konkurencije na tržištu terminacije u mobilne mreže. Radi činjenice da je ovo prva sustavska regulacija veleprodajnog tržišta mobilne terminacije, bitno je fokusirati se na najvažnije probleme ovog tržišta, a to je smanjenje cijene mobilne terminacije za saobraćaj koji je započeo i završio unutar BiH, neovisno da li je započeo u mobilnim ili fiksnim mrežama“.
- Da je u pogledu navoda o opadanju količine prometa koju Akt.online terminira u fiksnu mrežu BH Telecoma, u realizaciji Ugovora o interkonekciji sa BH Telecomom u razdoblju 2009.-2012.godine izravan pokazatelj da BH Telecom zlouporabljuje vladajući položaj, indikativno je da Akt. online ne analizira količine terminirane u mobilnu mrežu, u istom razdoblju. Tako u dostavljenoj tabeli koja sadrži količine prometa terminiranog u fiksnu i mobilnu mrežu, potencira činjenicu da količine prometa koje terminira u fiksnu i mobilnu mrežu opadaju, ali ne navodi da, primjera radi, u 2010.godini, u mjesecu veljači terminira u mobilnu mrežu količinu od (...) KM, što je najveći iznos za cijelu 2008., 2009. i 2010. godinu, dok je u ožujku, terminirao (...) KM. Navedeni podaci upućuju na zaključak da je Akt.online odlučio da u određenom periodu ne terminira promet, kako bi dobio podatke koje koristi kao argument u tijeku ovog postupka.

- Da Akt.online kao pružatelj usluga javne fiksne telefonije na području BiH ne postoji tijekom 2010. godine i da tek 2012. dobija licencu za pružanje usluge *Carrier Selection (CS)*. To znači da sve do 2012.godine, Akt.online ne pruža javne fiksne telefonske usluge za BiH građane, ali zato pruža usluge terminacije međunarodnog prometa INO operatorima, tranzitirajući ga u Bosnu i Hercegovinu preko slovenačkog operatora Akton. Ovo znači da Akt. online posredno, preko svoje kompanije majke, djeluje na veloprodaji, što ukazuje da je logično da se može porediti sa ca. 20-tak INO operatora sa kojima BH Telecom ima izravan link za terminiranje i generiranje međunarodnog prometa, a ne sa BH Telecom kao pružaocem javne fiksne telefonije u BiH.
- Da je Akt.online krajnjim korisnicima u BiH ponudio uslugu odlaznog međunarodnog pozivanja koja se realizuje putem osnovne interkonekcijske usluge tek u travnju 2012. godine, a to je morao učiniti kako bi zadržao Dozvolu. Trenutno učešće Akt.online u ukupnom CS saobraćaju (CS uslugu nudi još pet alternativnih operatora) je svega ispod 1% (na razini cca 9.000 min/mjesečno). Akt.online nema ni vlastitu infrastrukturu putem koje bi mogao ponuditi fiksni telefonski priključak krajnjim korisnicima, iako je, uvidom u bazu podataka dostupno na RAK-ovoj stranici, zakupio numerativni blok od RAK-a, ali ga do sada nije aktivirao, jer nema krajnjih korisnika. Iz svega se zaključuje da Akt.online svoje poslovanje bazira isključivo na veleprodaji međunarodne govorne telefonije od čega krajnji korisnici u BiH nemaju nikakve koristi.
- Da je netočna tvrdnja koju ističe Akt.online, da BH Telecom nelegalnim sredstvima sprječava njegov rad, tako što određuje nekonkurentne cijene za pružanje usluge terminacije međunarodnog prometa. Naime, takve tvrdnje su neutemeljene, jer je sukladno RIP-u BH Telecom ovlašten da određuje komercijalne cijene, ali je točna i činjenica da je BH Telecom uvijek nudio nižu cijenu Akt.online u odnosu na INO operatore.
- Da je sukladno važećoj regulativi BH Telecom mogao odrediti istu cijenu Akt.online-u kao i INO operaterima sa kojima posluje, jer bi upravo na taj način u ravnopravan položaj bili stavljeni svi preprodavci usluge terminacije u mrežu BH Telecoma. BH Telecom to nije učinio jer je uvažavao činjenicu da Akt.online i drugi alternativni operatori imaju dodatne troškove bankovne garancije i interkonekcijskih linkova (npr. neki INO partneri kao što je Telecom Italia imaju veću cijenu od Akt.online-a za BHT fiksnu mrežu, dok svi INO partneri BH Telecoma imaju veću cijenu za mobilnu mrežu BH Telecoma):
- Da to ukazuje da je prodajna cijena koju Akt.online postiže pretežno viša od cijene koju BH Telecom nudi INO partnerima. U prilog ovome govori činjenica da BH Telecom ima suradnju sa 20 direktnih operatora koji terminiraju, ne samo vlastiti promet iz svojih zemalja, već i preostali promet iz svih krajeva svijeta (procjena BH Telecom je da promet ostatka svijeta sudjeluje u procentu od 9,40% do 36,69 % u ukupnom prometu, a to u minutama znači cca od 2,5-10 milijuna minuta/mjesečno u 2010. godini). To znači da operatori nude terminaciju u BiH po cijeni koju formiraju tako što na cijenu koju dobiju od BH Telecoma dodaju *mark-up* (maržu) za uslugu tranzita, koju pružaju trećoj strani. Dakle, ako poredimo razliku koja ostaje Akt.online-u između cijene po kojoj prodaje BH Telecom mreže i troška (tj.cijene koju plaća BH Telecomu za njegove mreže), ta je mreža uvećana za njihov *mark up* na oficijelnu cijenu koju BH Telecom nudi na ino tržište.

U vezi sa navodima Podnositelja zahtjeva, koji se odnose na cijene terminacije međunarodnog prometa, BH Telecom, pored prethodno izloženih argumenata, ukazuje na slijedeće:

- Da su netočni navodi Akt.online da BH Telecom zlouporabljuje položaj operatora sa značajnom tržišnom snagom tako što nudi bolje komercijalne uvjete stranim operatorima u odnosu na uvjete koje nudi domaćim i alternativnim operatorima, u pogledu cijene terminacije međunarodnog prometa.

- Da je u svezi s cijenama terminacije u međunarodnom prometu, BH Telecom u cijelosti postupao sukladno Odluci o politici sektora telekomunikacija BH za razdoblje 2008.-2012. godina i pravilima RAK-a.
- Da BH Telecom ima zaključene sporazume kojima su utvrđene cijene terminacije u međunarodnom prometu sa sedam alternativnih operatora. Niti jedan od tih alternativnih nije pokrenuo bilo kakav postupak ili stavio prigovor na cijene terminacije utvrđene sporazumima sa BH Telecomom. Dakle, ako sedam alternativnih operatora smatra da su ponuđene i ugovorene cijene omogućile fer konkurenciju, onda je to svakako mjerodavan dokaz da BH Telecom nije zloporabljivao položaj operatora sa značajnom tržišnom snagom i da cijenama terminacije u međunarodnom prometu nije spriječio fer konkurenciju.
- Da je Akt.online odbio da sa BH Telecom zaključi sporazume koji su predviđali povoljniju cijenu terminacije u međunarodnom prometu, pod istim uvjetima kao i drugi alternativni operatori. Očigledno je da Akt.online odbija zaključiti sporazume po nižoj cijeni terminacije u međunarodnom prometu, jer smatra da bi na taj način dalje oslabio svoju poziciju u ovom postupku pred Konkurencijskim vijećem, s obzirom da su ponuđene cijene veoma povoljne za svakog alternativnog operatora.
- Da u svakom slučaju, cijene terminacije u međunarodnom prometu koje Akt.online, čak i odbijajući sporazume sa povoljnijom cijenom, plaća BH Telecomu, ne sprječavaju Akt.online da bude konkurentan na tržištu, odnosno da ostvari značajnu dobit u svome poslovanju dobiti.
- Da Akt.online prigovara cijenama koje BH Telecom ugovara na stranom tržištu odnosno sa stranim operatorima. Pri tom je značajan element da sa većinom mjerodavnih stranih operatora BH Telecom ne ugovara isključivo svoje cijene terminacije, nego se radi o recipročnim ugovorima kojima se uređuju i drugi odnosi u odlaznom i dolaznom međunarodnom prometu, što svakako utječe i na konkretnu cijenu terminacije. Takvi odnosi BH Telecoma sa stranim operatorima i takav način ugovaranja cijena terminacije nije u suprotnosti niti sa jednim propisom koji regulira oblast komunikacija i ni na kakav način nije na štetu alternativnih operatora.
- Da BH Telecom sa stranim operatorima potpisuje bilateralni ugovor kojim se reguliraju terminacije međunarodnog prometa za promet u oba pravca. Preciznije, kako BH Telecom utvrđuje cijenu terminacije u svoju mrežu tako i INO operator utvrđuje cijenu terminacije u svoju mrežu za polazni međunarodni promet koji ostvare isključivo korisnici BH Telecoma. U ovakvim relacijama, kada svaka strana posjeduje vlastiti polazni međunarodni promet i nastoji ga plasirati na INO tržište po što povoljnijim cijenama, uz to posjeduju i vlastiti interkonekcijski link od kraja do kraja, BH Telecom nema uopće ulogu *wholeseler*-a (prodaja na veliko) nego samo u izravnom pregovaračkom postupku pokušava kontrolirati i smanjiti vlastite troškove radi ostvarivanja razumne dobiti u danom trenutku. Dakle BH Telecom ne skuplja ničiji polazni promet osim svog vlastitog, da bi ga plasirao na ino tržište i to mu je kod bilateralnih pregovora glavna pregovaračka snaga, tj. za ono što dobije ima i šta dati za razliku od Aktona koji je na tržištu samo „sakupljač“ tuđeg prometa. Pri tome treba napomenuti da pozitivni propisi iz ove oblasti u BiH daju pravo Akt.online da pruža fiksne javne telefonske usluge u domaćem i međunarodnom prometu na teritoriju BiH, dakle i uslugu odlaznog međunarodnog prometa, ali Akt.online to faktički ne radi iz njemu poznatih razloga.
- Da BH Telecom ima mogućnost da u komercijalnim aranžmanima sa svojim ključnim partnerima ponudi i dobije bolje cijene zbog postojanja velike količine *retail* minuta, a to je uobičajena praksa u ovom segmentu poslovanja.
- Da Akt.online nema mogućnost sklapanja količinskog dogovora sa njegovim partnerima, koji uključuje smanjenje cijene, jer Akt.online nema svoje vlastite korisnike i ako ima licencu za pružanje usluge Carrier Selection od 2012. godine, što je stvar izbora njegove poslovne politike.

Nadalje, sama činjenica da Akt.online djeluje na ovom segmentu BiH tržišta isključivo kao „wholesaler“ (prodavatelj na veliko), pokazuje da on u toj ulozi ne doprinosi liberalizaciji BiH tržišta u smislu bolje kvalitete i nižih cijena za BiH korisnike.

- Da na temelju prednjih zaključaka o razlozima i ciljevima postupanja Akt.online ,upućuje na činjenicu da se od strane Akt.online analizira samo količina prometa u fiksnoj mreži, dok u analizu nisu uključeni podaci o količinama prometa u mobilnoj mreži, niti podaci o ukupnoj količini prometa. U tom kontekstu vrlo je indikativno da Akt.online svoju analizu završava sa travnjem 2010. godine i na taj način izbjegava informirati Konkurencijsko vijeće da je u svibnju mjesecu 2010. godine Akt.online u fiksnu mrežu BH Telecoma terminirao količinu od (...) minuta, a u mobilnu (...) minuta. Sve to ukazuje na vjerojatnoću da Akt.online, za potrebe ovog postupka i postupaka koje vodi prema drugim institucijama, prilagođava svoju tekuću poslovnu politiku i poslovne aranžmane tako što smanjuje terminaciju u fiksnu mrežu, a povećava terminaciju u mobilnu mrežu. Pri tome se otvara posebno pitanje kako je moguće da je Akt.online u svibnju mjesecu 2010. godine terminirao u fiksnu mrežu (...) minuta.

Ukoliko Konkurencijsko vijeće smatra da ima temelja i razloga za dalje ispitivanje nastupa BH Telecoma na stranom tržištu, u tom slučaju bi bilo neophodno, prije svega definirati mjerodavno međunarodno tržište za svaku telekomunikacionu uslugu radi daljeg utvrđivanja činjeničnog stanja i ispitivanja eventualnog utjecaja na fer konkurenciju. Zbog toga bi bilo neophodno da se od sva tri telekom operatera sa značajnom tržišnom snagom, kao i od svih alternativnih operatera zatraže svi podaci, ugovori i druge isprave o aranžmanima sa stranim partnerima, kao i dokazi o podrijetlu ukupnog prometa koji je putem Akt.online i drugih alternativnih operatera terminiran u mrežu BH Telecoma i drugih operatera sa značajnom tržišnom snagom. U tom smislu bilo bi potrebno izvršiti i ekspertni uvid u njihovo, stvarno poslovanje na domaćem tržištu i poslovanje sa inostranim operatorima, kako bi se došlo do točnih podataka o poslovnim rezultatima svih telekom operatera, kada je u pitanju tržište usluge terminacije ino-prometa.

4. Usmena rasprava

Budući da se radi o postupku stranaka sa suprotnim interesom Konkurencijsko vijeće je u tijeku postupka vođenog pred Konkurencijskim vijećem održalo dvije usmene rasprave na kojima su se zastupnici stranaka izjasnili o činjenicama i okolnostima na kojim se temeljio Zahtjev i Zaključak (Zapisnik sa usmene rasprave broj: 01-05-26-028-43-II/09 od dana 2.6.2010. godine i Zapisnik sa usmene rasprave broj: 01-05-26-028-46-II/09 od dana 11.6.2010. godine).

Konkurencijsko vijeće je na zahtjev stranaka u postupku, održalo i treću usmenu raspravu dana 17.12.2013. godine, a sukladno odredbi članka 39. Zakona o konkurenciji.

Na usmenoj raspravi održanoj dana 17.12.2013. godine u Konkurencijskom vijeću u ime stranaka u postupku su pristupili njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici kojim prilikom su imali mogućnost da jedni drugima postavljaju pitanja i razjasne međusobno sporne stvari (Zapisnik sa usmene rasprave, akt broj: 05-26-03-01-64-II/11).

Podnositelj zahtjeva je na usmenoj raspravi priložio email Amre Kraljević, šefa službe za interkonkreciju i usluge veleprodaje u BH Telecomu, koji predstavlja ponudu BH Telecoma za usluge terminacije/transzitriranja međunarodnog prometa u mrežu BH Telecom za razdoblje od 1.1.2014. godine, te izjavio da ukoliko stupi na snagu novi cjenovnik BH Telecom-a da će im biti onemogućeno daljnje djelovanje na tržištu i zatražio donošenje privremene mjere sukladno članku 40. Zakona o konkurenciji na način da se BH Telecomu zabrani povećanje cijene za usluge terminacije/transzitriranja međunarodnog prometa u mrežu BH Telecoma do okončanja postupka, odnosno da se naloži da do tada zadrže cijene na postojećoj razini.

Protivna strana se na naprijed navedeno izjasnila navodeći da zahtjev za donošenje privremene mjere nije jasan, odnosno da se ne zna na koji se prijedlog odnosi, da li na ovaj od 13.12.2013.godine ili na podneske ranije dostavljene i da tvrdnje nisu ničim dokazane osim paušalnog navođenja. Kao dokaz da navodi koji su izneseni nisu realni i točni, priložili su email od 11.2.2013. godine upućen BH Telecomu od strane Igora Košira, direktora gospodarskog subjekta Akton, Ljubljana, koji ukazuje da Akt.online ima dovoljno prostora za obavljanje svoje djelatnosti na području Bosne i Hercegovine.

Protivna strana je također zatražila da Konkurencijsko vijeće donese rješenje kojim će utvrditi da gospodarski subjekt BH Telecom, zbog proteka roka za donošenje rješenja za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja ne zlouporabljuje vladajući položaj. S tim u svezi ističe se da je postupak pokrenut zaključkom od 16.2.2010. godine, da iz odredbi članka 11. i 41. Zakona o konkurenciji proizilazi da postupak po zahtjevu za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja ne može trajati dulje od 7 (sedam) mjeseci. Ovaj postupak protiv BH Telecoma se vodi 46 mjeseci što je u suprotnosti sa zakonskim odredbama. Odredbe koje su navedene nisu jedine u Zakonu o konkurenciji kojima je predviđeno da protok određenih rokova proizvodi određene pravne posljedice. U konkretnom slučaju postupak pred Konkurencijskim vijećem protiv BH Telecom-a traje gotovo 4 godine. Svrha zakonskih odredbi je da gospodarske subjekte zaštiti od negativnih učinaka dugih perioda pravne neizvjesnosti. Ukoliko se ne primjene zakonske odredbe ovaj postupak će trajati vjerojatno još dvije do tri godine, ako sud bude odlučivao istim tempom. Ako sud poništi novo rješenje ovaj postupak može trajati neograničeno. Postojanje odluke Suda u upravnom sporu ne predstavlja prepreku da Konkurencijsko vijeće donese rješenje na temelju odredbi članka 11. stavak (2) i članka 41. Zakona. Predmetna presuda je pravosnažna samo u formalno pravnom smislu pa je Konkurencijsko vijeće obvezno provesti postupak, ali ima mogućnost da donese istu odluku kao i u prethodnom postupku. Drugačije postupanje bi značilo da se krše odredbe članaka 11. i 40. Zakona što bi predstavljalo presedan u ovom slučaju, a za posljedicu bi imalo izmjenu buduće prakse i dovelo bi u pitanje i druge odluke koje su ranije donesene na ovaj način.

5. Mjerodavno tržište

Sukladno članku 3. stavak (1) Zakona i čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta («Službeni glasnik BiH», br. 18/06 i 34/10) mjerodavno tržište se određuje kao tržište određenih proizvoda i/ili usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti gospodarskih subjekata na određenom zemljopisnom području.

Mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebno njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Konkurencijsko vijeće je odredilo da u predmetnom postupku postoje dva mjerodavna tržišta proizvoda i/ili usluga i to:

- mjerodavno tržište proizvoda i/ili usluge interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma i
- mjerodavno tržište proizvoda i/ili usluge terminacije međunarodnih poziva u fiksnu mrežu BH Telecom i tranzit međunarodnih poziva preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma

Mjerodavno zemljopisno tržište obuhvata cjelokupan ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuju od uvjeta konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

U konkretnom slučaju mjerodavno zemljopisno tržište je Federacija Bosne i Hercegovine, budući da se sve točke interkonekcije gospodarskog subjekta BH Telecom nalaze na području Federacije Bosne i Hercegovine.

U smislu navedenog, Konkurencijsko vijeće je za mjerodavno tržište predmetnog postupka utvrdilo dva tržišta i to tržište terminacije međunarodnog prometa u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma u Federaciji Bosne i Hercegovine i tržište interkonekcije na fiksnu mrežu BH Telecoma u Federaciji Bosne i Hercegovine.

6. Utvrđivanje činjeničnog stanja

U predmetnom postupku, pristupilo se prikupljanju mjerodavne dokumentacije i podataka, te je uvidom u iste utvrđeno sljedeće:

- Da je RAK dana 9.10.2007. godine donijela Listu operatora sa značajnom tržišnom snagom broj: 03-29-2374-1/07, u kojoj se navodi da su BH Telecom, Telekom Srpske a.d. Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 61-A, 78 000 Banja Luka i Hrvatske telekomunikacije d.o.o. Mostar, Kneza Branimira bb, 88 000 Mostar operatori telekomunikacija u Bosni i Hercegovini koji imaju značajnu tržišnu snagu na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije.
- Da je RAK dala suglasnost na RIP za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma broj: 01-6.7-12420/05 od 26.5.2005. godine.
- Da u točki 4.1.5. Referentne interkonekcijske ponude za povezivanje na fiksnu mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom, stoji da je rok za okončanje pregovora za zaključivanje Sporazuma o interkonekciji 90 (devedeset) dana, od dogovorenog termina za početak pregovora, u protivnom BH Telecom i Operator imaju pravo zatražiti pomoć u pregovorima od strane RAK-a.
- Da je točkom 6. Referentne interkonekcijske ponude za povezivanje na fiksnu mrežu BH Telecoma, definirano sklapanje komercijalnog ugovora između BH Telecoma i Operatora (međunarodnih i nacionalnih) za usluge koje nisu obuhvaćene u RIP-u.
- Da se usluge iz točke 6.1.1.2 RIP-a koje podrazumjevaju tranzit prometa iz mreže operatora prema stranom operatoru i usluge iz točke 6.1.1.3 koje podrazumjevaju tranzit prometa iz inostranstva u mrežu operatora preko BH Telecoma, naplaćuju po cijenama koje su komercijalno (bilateralno) dogovorene.
- Da Politika sektora telekomunikacija za razdoblje 2008.-2012. godine, kao jedan od strateških ciljeva navodi osiguranje efikasnosti sektora i potpune konkurentnosti operatora i pružatelja usluga kroz učinkovitu kontrolu kvalitete i cijena pruženih usluga, baziranih na troškovnom principu. Sukladno Politici sektora telekomunikacija za razdoblje 2008.-2012. godina, RAK je donijela Pravilo o analizi tržišta elektronskih komunikacija („Službeni glasnik BiH“, broj 85/11) u kojem su obveze odvajanja računovodstvenih evidencija i obveze kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva navedene kao obveze koje se nameću proglašenim operatorima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu. Okvirni elementi i plan za uvođenje računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva u telekomunikacijama BiH, donesen od strane RAK-a 5.10.2012. godine, je dokument u kom su izloženi opći principi računovodstvenog odvajanja i troškovnog računovodstva, te su u istom dati prijedlozi za poduzimanje neophodnih koraka u implementaciji ovih obveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom na mjerodavnom tržištu, a primjena istih počinje od 2014. godine (www.rak.ba.)
- Da je gospodarski subjekt Akt.online, dana 7.2.2007. godine podnio Zahtjev za interkonekciju na fiksnu mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom i to za usluge interkonekcijskog linka, usluge signalizacije, usluge odlaznog prometa preko usluge izbora operatora i usluge za međunarodne i nacionalne operatore, te da su se obje strane usuglasile da termin početka pregovora o implementaciji interkonekcije bude 26.2.2007. godine.

- Da je kao dan početka testiranja određen 29.5.2007. godine, a da su posljednji interkonekcijski testovi obavljeni dana 23.7.2007.godine, te da je nakon toga trebalo još uslijediti eventualno pregovaranje o komercijalnim uvjetima ugovora o inetrkonekcijii.
- Da se BH Telecom dana 23.7.2007. godine obratio RAK-u sa zahtjevom za poduzimanje mjera u svezi s mogućim zlouporabama od strane operatora Akt. online.
- Da je BH Telecom dana 31.8.2007. godine obavijestio Akt.online da je od strane RAK-a obaviješten da je u tijeku postupak utvrđivanja potencijalnih zlouporaba od strane Akt.online, te da će BH Telecom nastaviti pregovore o interkonekciji nakon donošenja zvaničnog stava RAK-a po ovom pitanju.
- Da je dana 27.11.2007. godine održan sastanak, kojem su prisustvovali predstavnici RAK-a i gospodarskih subjekata Akt.online i BH Telecom, na temu zastoj u interkonekcijskim pregovorima između Akt.online i BH Telecoma i na temu iznajmljivanja lokalnih vodova. Na sastanku je zaključeno da će RAK poslati dopis gospodarskom subjektu BH Telecom u kojem će navesti da su operatori Akt.online i UNITIC u prekršaju i da se, neovisno od toga, trebaju nastaviti pregovori i realizacija interkonekcije između Akt.online i BH Telecoma.
- Da je gospodarski subjekt Akt.online dana 21.1.2008. godine obavjestio gospodarski subjekt BH Telecom da je raskinuo ugovor o pružanju usluge odlaznih međunarodnih telefonskih poziva gospodarskom subjektu UNITIC.
- Da je Sporazum o interkonekciji na fiksnu mrežu između Podnositelja zahtjeva i BH Telecoma potpisan dana 1.2.2008. godine.
- Da gospodarski subjekt Akt.online ima zaključen Sporazum o terminaciji međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecom, te da ovaj ugovor podrazumijeva dovođenje međunarodnog prometa u fiksnu mrežu i tranzitiranje istog preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma.
- Da gospodarski subjekt BH Telecom ima potpisane Ugovore o treminaciji međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma sa osamnaest stranih operatora, te da ti ugovori podrazumjevaju dovođenje međunarodnog prometa u fiksnu mrežu i tranzitiranje istog preko fiksne mreže BH Telecoma u mobilnu mrežu BH Telecoma, kao i slanje prometa iz fiksne i mobilne mreže BH Telecoma u mrežu tih INO operatora.
- Da je RAK dana 4.2.2008. dopisom broj 05-29-9-1/08 odgovorio na upit Akt.online vezano za reguliranje cijena terminacije međunarodnih poziva da su svi legislativni i regulatorni dokumenti RAK-a utemeljeni na EU modelu i da je takav stav primjenjen i prilikom davanja suglasnosti na RIP dokumente koje su uradili operateri s značajnom tržišnom snagom za tržište fiksne telefonije i da to znači da postoje usluge čije se cijene obvezno definiraju, ali i one za koje se cijene ugovaraju na komercijalnoj osnovi, kao i da u slučaju definiranja cijena za terminiranje međunarodnih poziva, kada se preko mreže vladajućeg operatora međunarodni pozivi tranzitiraju u mreže novih operatora i terminiraju kod pretplatnika novih operatora, radi se o usluzi čiju cijenu operatori formiraju na temelju međusobnih dogovora.
- Da je RAK dana 7.4.2008. godine donio Rješenje broj UP1: 02-07-120/08, u postupku pokrenutom po prijavi BH Telecoma, protiv Akt.online, radi kršenja propisa i uslova dozvole za pružanje fiksne javne telefonske usluge, kojim je utvrđeno da je Akt.online prekršio odredbe Dozvole za pružanje fiksnih javnih usluga i odredbe Zakona o komunikacijama, zaključivši ugovor o pružanju javne fiksne usluge za UNITIC.

- Da je RAK na upit Konkurencijskog vijeća (dopis broj: 01-26-10-816-I/10 od 15.11.2010. godine) u pogledu određivanja cijene terminacije međunarodnih poziva, odgovorio dopisom broj 05-39-3607-2/10 od 24.12.2010. godine (zaprimljen pod brojem: 01-26-10-816-1-I/10 dana 27.12.2010. godine) naveo da se cijene za međunarodnu terminaciju poziva formiraju na bazi dogovora između zainteresiranih telekom operatora, te da RAK ne daje suglasnost na ovakve cijene i one pretpostavljaju obostrani komercijalni interes.

7. Procesni prigovori

BH Telecom je istakao procesni prigovor da je protiv presude Suda BiH u upravnom sporu podnesen zahtjev za preispitivanje presude te da se zbog mogućnosti da Apelaciono vijeće Suda BiH donese presudu kojom će se usvojiti zahtjev i presuda ukinuti, te predmet vratiti Upravnom odjeljenju suda BiH, BH Telecom smatra da su sukladno izloženom ispunjeni uvjeti da Konkurencijsko vijeće sukladno članku 139. a u svezi članka 135. Zakona o upravnom postupku donese Zaključak kojim se postupak prekida do donošenja odluke Apelacionog suda BiH.

Presudom suda BiH broj S1 3 U 003765 10 U 24.4.2013. godine je poništeno Rješenje Konkurencijskog vijeća broj 01-05-26-028-63-II/09 od 4.11.2010. godine, te predmet vraćen tuženom organu na ponovno rješavanje. Obzirom da je presuda Suda BiH obvezujuća za Konkurencijsko vijeće, isto je nastavilo sa postupkom.

8. Vladajući položaj

Članak 9. stavak (1) Zakona propisuje da gospodarski subjekt ima vladajući položaj na mjerodavnom tržištu roba ili usluga, ako se zbog svoje tržišne snage može ponašati u značajnoj mjeri neovisno od stvarnih ili mogućih konkurenata, kupaca, potrošača ili dobavljača, također uzimajući u obzir udjel tog gospodarskog subjekta na tržištu, udjele koje na tom tržištu imaju njegovi konkurenti, kao i pravne i druge zapreke za ulazak drugih gospodarskih subjekata na tržište.

Konkurencijsko vijeće je tijekom provođenja predmetnog postupka utvrdilo da na teritoriju Bosne i Hercegovine, sukladno Listi operatora sa značajnom tržišnom snagom broj: 03-29-2374-1/07, sačinjenom od strane RAK-a, gospodarski subjekt BH Telecom, kao i gospodarski subjekti Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar i Telekomunikacije Srpske a.d. Banja Luka, proglašen za operatera sa značajnom tržišnom snagom na tržištu usluge fiksne i mobilne telefonije, dakle da ima vladajući položaj.

9. Zloupotreba vladajućeg položaja

Operateri sa značajnom tržišnom snagom, BH Telecom, Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar i Telekomunikacije Srpske a.d. Banja Luka, sačinjavaju RIP dokument o uvjetima i načinu priključka na njihovu infrastrukturu, a na sadržaj i uvjete iz istog RAK daje suglasnost. Operateri sa značajnom tržišnom snagom putem RIP-a nude mogućnost alternativnim operaterima da se priključe na njihovu infrastrukturu kako bi mogli pružati određene telekomunikacijske usluge.

Konkurencijsko vijeće je analizom RIP dokumenta gospodarskog subjekta BH Telecom utvrdilo da se BH Telecom člankom 4.1.1. obvezao da će, ukoliko zahtjev operatera sadrži sve potrebne dokumente suglasno RIP-u, usvojiti zahtjev i predložiti termin za početak pregovora, te sukladno članku 4.1.5. RIP-a okončati pregovore o interkonekciji u roku od 90 dana od dogovorenog termina za početak pregovora i zaključiti Sporazum o interkonekciji. Iz navedenog proizilazi da je točan navod Protivne strane da se rok od 90 dana ne odnosi na zaključenje ugovora, već završetak pregovora.

Iz utvrđenog činjeničnog stanja proizilazi da je Akt.online dana 7.2.2007. godine, podnio Zahtjev za interkonekciju na mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom. Zbog činjenice da zahtjev nije bio

kompletan i uredan gospodarski subjekt BH Telecom i gospodarski subjekt Akt. online su se usuglasili da kao početak pregovora bude 26.2.2007. godine, a 19.7.2007. godine su završeni interkonekcijski testovi, o čemu je i sastavljen dokument „Testiranje prometa sa operatorom Akt.online“ dana 23.7.2007. godine. Završetkom testiranja se stječu uvjeti za zaključenje sporazuma o interkonekciji, eventualno treba još dogovoriti komercijalne uvjete, ukoliko isti već nisu dogovoreni.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da je po završetku testiranja trebalo još ugovoriti komercijalne uslove i potpisati sporazum o interkonekciji, što se nije desilo u razumnom roku, već šest mjeseci kasnije, tek nakon što je Podnositelj zahtjeva raskinuo ugovor sa privrednim subjektom UNITIC. Dakle, BH Telecom, kao operater sa značajnom tržišnom snagom, bio je obvezan omogućiti interkonekciju na vlastitu mrežu drugim operaterima, a u konkretnom slučaju, za zaključivanje sporazuma o interkonekciji Podnositelja zahtjeva je uvjetovao obvezama koje nemaju veze za predmetom sporazuma o interkonekciji, odnosno od Podnositelja zahtjeva tražio da raskine ugovor o pružanju usluge odlaznog međunarodnog prometa koju je obavljao za gospodarski subjekt UNITIC.

Konkurencijsko vijeće nije prihvatilo opravdanim stav gospodarskog subjekta BH Telecom da je nezakonito obavljanje djelatnosti odlaznih poziva u međunarodnom prometu sa brojeva iz numerativnog opsega BH Telecoma od strane Podnositelja zahtjeva, nesumnjivo u suprotnosti sa načelom savjesnosti i poštenja, te da je zbog toga bilo nerazumno i neosnovano očekivati i zahtijevati da BH Telecom sa firmom Akt.online kao partnerom zaključi bilo kakav sporazum sve dok se taj partner ponaša suprotno načelima savjesnosti i poštenja. Naime, gospodarski subjekt BH Telecom ima vladajući položaj na mjerodavnom tržištu i kao takav ima posebnu odgovornost, a i prema važećim propisima iz oblasti telekomunikacija je bio obvezan da omogući interkonekciju na vlastitu mrežu pod uvjetima predviđenim RIP dokumentom. Eventualno nezakonito postupanje Podnositelja zahtjeva je tek trebalo da bude utvrđeno od strane nadležnog organa tj. RAK. U tijeku postupka je utvrđeno da je RAK na sastanku održanom 27.11.2007. godine jasno izrekao svoj stav u pogledu navedenog tj. da se postupak zaključivanja sporazuma o interkonekciji treba nastaviti nevezano za utvrđivanje ove povrede od strane Akt.online.

BH Telecom je dana 28.12.2007. godine obavjestio RAK i Akt.online dopisom broj: 01.5-3.4-13326/0 o stavu Uprave društva BH Telecom vezano za zaključak sa sastanka održanog 27.11.2007.godine i stav RAK-a „da se proces uspostavljanja interkonekcije za uslugu terminiranja međunarodnog prometa između Akt.online i BH Telecom treba nastaviti i okončati“ da smatraju stav RAK-a neobvezujućim te da u ovom slučaju daju prednost stavu Uprave društva BH Telecom.

Dakle, BH Telecom je odlučio da istraje u postavljanju uvjeta i sporazum o interkonekciji je zaključio tek kada je Podnositelj zahtjeva ispunio postavljeni uvjet tj. raskinuo ugovor sa UNITIC-om, što predstavlja povredu Zakona iz članka 10. stavak (2) točka d) jer je zabranjena svaka zlouporaba vladajućeg položaja koja se, između ostalog, odnosi na zaključivanje sporazuma kojima se uvjetuje da druga strana prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi ili prema trgovačkom običaju nemaju veze sa predmetom takvog sporazuma.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 1 izreke.

U pogledu navoda Podnositelja zahtjeva da je BH Telecom INO operaterima nudio povoljnije cijene terminacije poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da su prema RIP dokumentu gospodarskog subjekta BH Telecom koji je bio na snazi u spornom periodu, cijene terminacije domaćih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu bile unaprijed utvrđene, dok je za cijene terminacije inostranih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu propisano da se iste dogovaraju na komercijalnoj osnovi. Na predloženi RIP dokument RAK daje svoju suglasnost, i tek nakon toga isti stupa na snagu.

Gospodarski subjekt Akt.online ima zaključene ugovore sa stranim operatorima o terminaciji međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma, što znači da gospodarski subjekt

Akt.online terminira međunarodni promet u mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom, a gospodarski subjekt BH Telecom dalje te pozive vodi do krajnjeg korisnika, odnosno svojih pretplatnika.

Gospodarski subjekt BH Telecom sa stranim operatorima potpisuje bilateralni ugovor kojim se reguliraju terminacije međunarodnog prometa za promet u oba pravca. Preciznije, BH Telecom utvrđuje cijenu terminacije u svoju mrežu, tako i strani operator utvrđuje cijenu terminacije u svoju mrežu za polazni međunarodni promet koji ostvare isključivo korisnici BH Telecoma.

Na zahtjev Konkurencijskog vijeća gospodarski subjekt BH Telecom je dana 29.10.2013. godine podneskom broj: 05-26-3-01-35-II/11 dostavio pregled svih zaključenih ugovora sa INO operaterima u kojima je navedeno broj ugovora, datum zaključivanja ugovora, preiod važenja ugovora, i cijene terminacije poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma. Zbog obimnosti predmetnih ugovora ovlaštene službene osobe Konkurencijskog vijeća su dana 6.11.2013. godine u prostorijama BH Telecoma izvršili uvid u zaključene ugovore između gospodarskog subjekta BH Telecom i stranih telekom operatora, kako bi se uvjerali u vjerodostojnost navoda iz podneska BH Telecoma broj: 05-26-3-01-35-II/11 od dana 29.10.2013.godine. Uvidom u navedene ugovore, utvrđeno je da nema odstupanja u podacima koje je BH Telecom dostavio u odnosu na podatke sadržane u ugovorima.

U točki 6.1.1.2 RIP-a (broj: 01-6.7-12420/05 od 26.5.2005. godine) je definirano da su cijene za terminaciju međunarodnog prometa u fiksnu i mobilnu mrežu komercijalne, odnosno stvar bilateralnog dogovora između BH Telecoma i operatora.

Uvidom u ugovore kojima su utvrđene cijene terminacije poziva u fiksnu i mobilnu mrežu gospodarskog subjekta BH Telecom, zaključene između gospodarskog subjekta BH Telecom i stranih operatera, odnosno, sa Podnositeljem zahtjeva, upoređene su cijene navedenih usluga.

Tablica 1.

R.br.	Period važenja	Raspon cijene u fiksnu mrežu (min-maks)*	Prosječna cijena u fiksnu mrežu	Cijena Akt.online za fiksnu mrežu	Raspon cijene u mobilnu mrežu (min-maks)	Prosječna cijena u mobilnu mrežu	Cijena Akt.online za mobilnu mrežu
1.	1.1.2010.-31.12.2010.	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
2.	1.1.2011.-31.12.2011.	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
3.	1.1.2012.-31.12.2012.	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
4.	1.1.2013.-31.12.2013.	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
5.	1.1.2014. - nadalje	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)	(...)

*Sve cijene izražene su u konvertibilnim markama

Uporedbom cijena koje je BH Telecom imao dogovorene sa stranim operaterima sa cijenama koje je imao Podnositelj zahtjeva za istu uslugu, utvrđeno je da nisu točni navodi Podnositelja zahtjeva da BH Telecom daje povoljnije uvjete stranim operatorima prilikom zaključivanja ugovora o terminaciji međunarodnih poziva u fiksnu i mobilnu mrežu BH Telecoma. Također, činjenica je da je RAK prepustila operatorima utvrđivanje cijena terminacije međunarodnih poziva na komercijalnoj osnovi i nije napravila razliku u pogledu domaćih i stranih operatera.

Konkurencijsko vijeće iz ostalih navoda stranaka u postupku i dostavljenih dokaza, kao i dokaza prikupljenih po nalogu Konkurencijskog vijeća nije utvrdilo zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 10. stavak (2) točke a) izravno ili neizravno nametanje nelojalnih kupovnih i prodajnih cijena ili drugih trgovačkih uvjeta kojima se ograničava konkurencija, točke b) ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvitka na štetu potrošača ili točke c) primjene različitih uvjeta za istu ili sličnu

vrstu poslova sa ostalim stranama, čime ih dovode u neravnopravan i nepovoljan konkurentski položaj, za gospodarski subjekt BH Telecom, pa se u tom dijelu Zahtjev odbija kao neutemeljen.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 3 izreke.

10. Novčana kazna

U smislu članka 48. stavak (1) točka b) Zakona, novčanom kaznom u iznosu najviše do 10,0% (deset) vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda gospodarskog subjekta, iz godine koja je prethodila godini u kojoj je nastupila povreda zakona, kaznit će se gospodarski subjekt, ako zlouporabi vladajući položaj na način propisan odredbama članka 10. ovog Zakona.

Konkurencijsko vijeće je uvidom u bilans uspjeha za razdoblje 1.1.2006.-31.12.2006. godine gospodarskog subjekta BH Telecom utvrdilo da je isti u 2006. godini, kao godini koja je prethodila povredi Zakona, ostvario ukupni prihod od (...) KM.

Polazeći od nesporno utvrđene činjenice da je gospodarski subjekt BH Telecom, prekršio članak 10. stavak (2) točka d) Zakona, prilikom zaključivanja Sporazuma o interkonekciji na fiksnu mrežu BH Telecoma na teritoriju Bosne i Hercegovine, zlouporabio vladajući položaj na mjerodavnom tržištu, Konkurencijsko vijeće je izreklo novčanu kaznu u iznosu od 150.000,00 KM što iznosi (...) % ukupnog prihoda u 2006. godini, kao godini koja je prethodila povredi Zakona.

Konkurencijsko vijeće je prilikom određivanja visine novčane uzelo u obzir namjeru te dužinu trajanja povrede Zakona, kao i posljedice koje je ista imala na tržišnu konkurenciju, u smislu članka 52. Zakona, te je utvrdilo da je povreda Zakona trajala kraće vremensko razdoblje (6 mjeseci) kao i da je ta povreda okončana od strane BH Telecom samoinicijativno, bez intervencije nadležnih organa. Nadalje, naknadno je od strane RAK-a utvrđeno kršenje dozvole i Zakona o komunikacijama od strane Akt.online zaključivanjem ugovora o pružanju javne fiksne usluge sa gospodarskim subjektom UNITIC (Rješenje RAK, broj UP: 02-07-120/08 od 07.04.2008.godine), na kojem je BH Telecom inzistirao da bude raskinut kao uvjet za zaključenje Sporazuma o interkonekciji.

U slučaju da se izrečena novčana kazna ne uplati u utvrđenom roku, ista će se naplatiti prisilnim putem, u smislu članka 47. Zakona, uz obračunavanje zatezne kamate za vrijeme prekoračenja roka, prema važećim propisima Bosne i Hercegovine.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 2 izreke.

11. Privremena mjera

Analizirajući istaknute navode i ponudene dokaze Podnositelja zahtjeva i Protivne strane vezano za zatraženu privremenu mjeru, imajuću u vidu odredbe članka 36. Zakona prema kojim je teret dokazivanja na stranci koja je podnijela zahtjev za pokretanje postupka, Konkurencijsko vijeće na temelju istih nije u vrijeme podnošenje zahtjeva moglo utvrditi preliminarnu povredu u smislu članka 40. stavak (1) Zakona koja bi mogla kratkoročno štetno utjecati na pojedine gospodarske subjekte, pa samim time nije moglo pravovremeno odrediti privremenu mjeru.

Slijedom navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u točki 5 izreke.

12. Administrativna pristojba

Podnositelj zahtjeva Akt.online je dužan platiti administrativnu pristojbu u iznosu od 1.500, 00 KM u korist proračuna Institucija Bosne i Hercegovine, sukladno članku 2. Tarifni broj 107. Točka f)

Odluke o visini administrativnih pristojbi u svezi s procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11).

13. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovoga Rješenja nije dozvoljen priziv.

Nezadovoljna strana može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objave ovoga Rješenja.

Predsjednik

Gordan Raspudić